

FÜZI NORBERT

Jogi innováció a XIX. századi társasági jogban: a korlátolt felelősségű társaság

Legal Innovation in 19th Century Company Law: the Limited Liability Company

Abstract: The limited liability company is the newest and most widespread form of company, which has dominated the legal forms of companies in European countries since its appearance in the 19th century, becoming the most popular form of company for small and medium-sized enterprises. In the present study, I will examine the development of this form of company, specifically the German Gesellschaft mit beschränkter Haftung and the reasons for its creation. I will present the social, economic, geographical, and political reasons that gave rise to the urgency to create a new form of company. I will also highlight the main aspects that were the subject of debate when the GmbH was created. I will also briefly discuss the French model, which, alongside the German one, has had a major influence on the transposition process in the various countries. Last but not least, I will mention the initial stages in the continuation of the German model in the various European countries.

Keywords: limited liability company, GmbH, SARL, legal history, company law

Összefoglaló: A korlátolt felelősségű társaság a legújabb és egyben legelterjedtebb társasági forma, amely a XIX. századi megjelenése óta sorra uralta le az európai országok társasági jogi formáit, és ezáltal a kis- és középvállalkozások legkedveltebb társasági formájává vált. Jelen tanulmányban e társasági forma kialakulását vizsgálom, egészen pontosan a német Gesellschaft mit beschränkter Haftung létrejöttét és ennek kiváltó okait. Bemutatom azokat a társadalmi, gazdasági, földrajzi és politikai okokat, amelyek sürgetően hatottak egy új társasági forma létrehozására. Kiemelem azokat a főbb szempontokat is, amelyek a GmbH megalkotásakor viták tárgyát képezték. Röviden kitérek a francia modell bemutatására is, ugyanis a német minta mellett a francia modell gyakorolt jelentős hatást az egyes országokba való átültetési folyamatokra. Végül, de nem utolsósorban megemlítem a német modell továbbélésének kezdeti szakaszait az egyes európai országokban.

Kulcsszavak: korlátolt felelősségű társaság, GmbH, SARL, jogtörténet, társasági jog

1. Bevezető

A gazdasági társaságok szerepe a jogrendszernek szinte minden részterületén érvényesül, de leginkább a társasági jogban bontakozik ki.¹

1 SÁRKÖZY Tamás: *A magyar társasági jog Európában*, HVG-ORAC kiadó, Budapest, 2001, 10–13.

Tagadhatatlan e tekintetben főként a gazdasági, de a társadalmi és politikai viszonyok hatása a társasági jog fejlődésére. Glücksthal Andor szerint „[a] házassági erkölcs lehet emberi méretek szerint örökérvényű, az örökösödés alap gondolatai sem változnak évszázadokon át, a dologi jog intézménye: szolgálat, birtok, zálog szinte úgy élnek ma is, mint ahogyan azokat a csodás intuíciónak római jog kitermelte, – de a forgalmi jog szinte emberöltőként változik és kell is, hogy változzék”.² E változásnak tekinthetjük a korlátolt felelősségű társaság XIX. századi megjelenését is, melynek történetét e tanulmányban törekszem bemutatni.

A szakirodalom a korlátolt felelősségű társaság megjelenése előtt két nagyobb csoportra osztotta a kereskedelmi társaságokat: személyegyesítő társaságokra és tőkeegyesítő társaságokra.³ A XIX. századi társasági jog a két véglet lehetőségét nyújtotta a vállalkozók számára: a személyegyesítő társaságok csoportjába tartozó közkereseti és betéti társaságot, valamint a tisztán tőkeegyesítő jellegű részvénytársasági formát. A két szélső alakzat között nem volt átmenet, márpedig a gazdasági jog nem szereti a megálló nélküli távokat. A kft. rendeltetése az, hogy a két társasági típus közötti távolságot megfelezze és a kettő között új állomást létesítsen.⁴ Mivel a korlátolt felelősségű társaság a fent említett két kategória egyikébe sem illeszthető be teljesen, ezért a szakirodalom külön kategóriát hozott létre: *a vegyes társaságot*.⁵

E társaság mint önálló forma viszonylag későn, a XIX. század végétől kezdődően, intenzíven a XX. századtól került be az egyes országok jogrendszerébe, mintegy hidat képezve a jóval régebbi és hagyományosabb személyegyesítő és tőkeegyesítő társasági formák között. A korlátolt felelősségű társaság tehát mindenütt a modern jogalkotó kreációja, egy kvázi történelem nélküli mesterséges entitás,⁶ amely a kereskedelmi jog klasszikus, koruknál fogva tiszteletre méltó típusai mellett helyezkedik el. Mindenütt világosan kiemelkedik jogi környezetéből, ami nagyban megkönnyíti a különböző jogalkotói megoldások összehasonlító értékelését.

Jelenleg úgy tűnik, hogy a kft. kialakulásának vizsgálatát érdemes leszűkíteni a német *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* társasági forma kialakulására, ugyanis ezt tekinti a szakirodalom is a kft. bölcsőjének, ugyanakkor szükséges kitérni a francia modell rövid bemutatására is, mivel a francia jogalkotó jelentős módosításokat eszközölt a német modellben, emellett a francia modell több ország kft. szabályozásában is mintául szolgált. Természetesen a kft. kialakulását jelentős viták előzték meg, ezek bemutatását igyekszem érinteni. A tanulmány elején előrevetített következtetés, hogy a korlátolt felelősségű társaság ősének, a német GmbH formának a kialakulása

2 GLÜCKSTHAL Andor: *A korlátolt felelősségű társaság* vezérgondolata, Polgári jog: a hazai és külföldi magánjog és hiteljog szemléje, 1929/5, 257–266, 258.

3 VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris, Kolozsvár, 2019, 126.

4 GLÜCKSTHAL: *i. m.*, 258.

5 A román szakirodalomban: NÁSZ Csaba Béla: *Drept societar-curs universitar*, Universul Juridic, București, 2019, 18, a magyar szakirodalomban: KOMÁROMI Gábor: *A vitatható kft.*, Gazdaság és Jog, 2007/6–7, 9–13, 9.

6 Walter HALLSTEIN: *Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung in den Auslandsrechten, verglichen mit dem deutschen Recht*, Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht, 1938/3–4, 341–451, 343.

és elterjedésének története egyúttal a társasági jog reformtörténete is, modelljének a német jogalkotó által kialakított lényegi vonásai szinte mindenütt egységesen megmutatkoznak, ami e tanulmányból – reményeim szerint – az olvasó számára is kiderül. Ezek a stílusjegyek, amelyek lehetővé teszik, hogy a GmbH általános modelljéről beszéljünk, három fontosabb szerkezeti elemben érthetően:⁷

1. van törvényben megállapított minimális törzstőkéje, ami a társaság hitelezői számára a tőkeegyesítő társaságokéhoz hasonló védelmet biztosít;

2. az ügyvezetést és ezáltal a társaság képviselését bármely tag (vagy tagok) elláthatják, emellett alkalmazható a részvénytársasági igazgatási modell is;

3. az üzletrészek nem lehetnek értékpapírok, ezáltal a forgalomképesség korlátozott, mely biztosítja a tagok szorosabb kapcsolatát.

A téma szempontjából különösen fontosnak tartom a komparatív nézőpont megjelenítését is, ezért a tanulmányban összehasonlítom azon országok társasági jogi fejlődését, amelyek a legtöbb esetben a többi kft.-modell szabályozási mintájául szolgáltak és a legmarkánsabbnak tekinthetők: a francia és a német.

2. A kft. kialakulása és létrejöttének okai

A XX. század eleje, és főként az I. világháború után a gazdaságpolitika az európai térségben leginkább állami irányítás alatt állt. A részvénytársaság fejlesztésével elérték azt, hogy a nagyvállalati kultúra dominálja a piacot, és olyan gazdasági tevékenységek, mint például a banki és a biztosítási tevékenység, kartellek és konszernek köré épüljenek.⁸

2.1. A *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* (GmbH) kialakulása és történeti előzményei

A jogtörténeti kutatások alapján a szakirodalomban több, egymástól eltérő indokát jelölték meg annak, hogy a korlátolt felelősség miért alakult ki és terjedt el. Ezért szükségesnek mutatkozik, hogy rövid áttekintővel szolgáljak azon körülményekről, amelyek egy új társasági forma megalkotása tekintetében sürgetőleg hatottak. A könnyebb átláthatóság okán két nagyobb kategóriába sorolom e tényezőket: gazdasági-társadalmi okokra és földrajzi-politikai okokra.

2.2. Gazdasági -társadalmi okok

A modern társasági jog kezdete Sándor István szerint a koncessziós rendszer megszüntetéséhez köthető, tehát a XIX. század közepére datálható (1844–70). Ekkortájt csökken jelentősen az állami felügyelet a társaságok alapítása és működése kapcsán,

⁷ Karl A. WIELAND: *Handelsrecht: Die Kapitalgesellschaften* (ed. 2), Duncker & Humblot, München–Lipscse, 1931, 264–266.

⁸ SÁNDOR ISTVÁN: *A társasági jog története Nyugat-Európában*, KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2005, 197.

és indul be a társaságalapítási hullám. Ekkorra tehető továbbá a társasági jog önállósulásának is a kezdete.⁹ A GmbH mint új társasági forma megjelenését döntően a XIX. század végi jelentős németországi gazdasági növekedés segítette elő. A német gazdaság fellendülésének egyik indikátora volt a magas francia háborús kártérítés – az 1870-es francia–porosz háború elvesztésével Franciaország 5 milliárd frank kártérítésre (hadi sarc) volt köteles¹⁰ –, az így bekövetkezett gazdasági fellendülés pedig egyre inkább cégalapításokhoz vezetett.¹¹ A Német Birodalom 1871-es megalakulását követően a piacgazdaság dominált, az infrastruktúra bővült, így az ipari forradalom teljes mértékben kibontakozhatott.

Ekkoriban a német jog a részvénytársaság és a betéti, illetve közkereseti társaságok mellett a bányatársaságokat (*bergrechtliche Gewerkschaft* vagy *bG*), is ismerte. Ki kell ugyanakkor emelni, hogy az 1860–70-es évekre a laza részvényjog volt jellemző, aminek hatására megszorodtak a visszaélések. A kritikusok rámutattak arra, hogy egyes társaságok úgy próbálták meg kijátszani az 1884-es részvénytársasági formára alkalmazandó megkötéseket, hogy legtöbbször bányatársaságnak tették magukat, ugyanis az egy rugalmasabb forma volt. Erre reagálva Ludolf Parisius 1876-ban a német szövetkezeti jogról szóló elemzésében azt javasolta, hogy minden vállalat szerveződ-hessen bányatársasággá.¹² Ez a látszólag furcsa ötlet a bG rugalmasságát tükrözi.

A bG meghatározott számú korlátozott felelősséget biztosító részvényt (Kuxe) bocsátott ki. A Kuxe a tulajdonost a bánya nyereségéből való részesedésre és az irányításban való részvételre jogosította. A társasági részvényekkel ellentétben a Kuxe átruházásához a társaság engedélye volt szükséges. A bG a tagoktól további tőke-hozzájárulást (Zubusse) is megkövetelhetett. A tőkeszerzésre vonatkozó rugalmas szabályozás lehetővé tette, hogy a bányatársaság kezelni tudja a költségek és hozamok természetes kiszámíthatatlanságát, emellett a bG-nek a részvénytársasággal ellentétben nem volt fix tőkéje.

Az 1884. évben erőteljes részvényreformra került sor, amelynek keretében a korabeli jogalkotó a korábbi rugalmas szabályok nagymérvű szigorítását célozta. A szigorítás egy új, jelentős problémahullámot idézett elő. Egyrészt kihívást jelentett, hogy növekedett a vállalkozni vágyók köre, akiknek nem volt alternatíva kínálva, ha a kisebb tőkével a korlátolt felelősség palástja alatt kívántak volna beszállni az üzleti életbe. A részvénytársaság pedig a tőkenagyság miatt sem volt mindenkinek elérhető opció, de ott voltak a bürokratikus terhek és jelentős illetékek is. Másfelől a részvénytársaság nem is volt alkalmas mindenféle üzleti tevékenységre. Jó példa erre a cukorrépa-termesztő részvénytársaságok esete, amelynek középpontjában az a jogi dilemma állt, hogy a részvényesek kötelezhetők-e a társasági szerződés keretében cukorrépa-termesztésre a részvényből fakadó tőkebefizetési kötelezettség mellett. A lipcei Legfelsőbb Semmitőszék arra a következtetésre jutott, hogy jogilag lehetetlen a répatermesztési

⁹ *Uo.*, 196.

¹⁰ DIÓSZEGI István: *Ausztria-Magyarország és a francia–porosz háború, 1870–1871*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1965, 216.

¹¹ Walter HALLSTEIN: *i. m.*, 345.

¹² Ludolf PARISIUS: *Die Genossenschaftsgesetze im Deutschen Reiche*, De Gruyter, Berlin, 2015 (keletkezés éve: 1876).

kötelezettséget a tagsághoz mint olyanhoz kötni, és a részvénytársaságra vonatkozó törvény rendelkezései nem alkalmazhatóak. Már az 1884. július 18-i részvénytársasági törvény¹³ tárgyalása során felmerült a kérdés, hogy a korabeli elismert társasági formák elegendőek-e a vállalkozói szükséglet kielégítésére, és nem kellene-e ezek kiegészítését egy új, valamennyi tag korlátolt felelősségével járó társasági forma bevezetésével előirányozni. A következő években azok a nehézségek, amelyekkel a német gyarmati társaságoknak meg kellett küzdeniük, hogy megtalálják az igényeiknek megfelelő jogi formát, újból felkeltették az érdeklődést a korlátolt felelősségű társaság megalkotása iránt. A kérdés megvitatása a szakirodalomban, valamint ismételtén a Reichstagban túlnyomórészt azt a nézetet hozta felszínre, miszerint nemcsak a tengerentúli vállalkozásoknál, hanem nagymértékben a belföldi kereskedelemben is szükség van a korlátolt felelősségű társaság megalkotására.¹⁴

2.3. Földrajzi-politikai okok

A második ok nem jogi, hanem földrajzi és politikai volt. A Német Birodalom 1884-től kezdve gyarmatokat szerzett, így a hatályos kereskedelmi jog megnehezítette a gyarmati üzleti lehetőségek kihasználását. Guinnane megjegyzi, hogy az új társasági formára vonatkozó számos korai javaslat leginkább a gyarmatokra összpontosított.¹⁵ Az első részletes javaslatok egy új vállalati formára azokból a szervezeti-jogi problémákból erednek, amelyekkel a vállalatoknak a német gyarmatokon kellett szembenéznük. Németország 1884-ben szerezte meg első gyarmatát Délnyugat-Afrikában (a mai Namíbia). A XIX. század végére Németország további gyarmatokat szerzett Afrikában, Ázsiában és a csendes-óceáni térségben. A gyarmatok időnként fontos szerepet játszottak a belpolitikában, és például egy jelentős tengeri hadiflotta létrehozását is indokolták, rivalizálva az angolokkal. A német kritikusok azzal érveltek, hogy Nagy-Britanniának a vállalatokkal kapcsolatos rugalmasabb megközelítése egyfajta visszaélésnek felel meg a társasági joggal és a társasági formákkal, amely tisztességtelen előnyhöz juttatja a brit vállalkozókat.¹⁶ Az 1884-es reform ugyanis arra kényszerítette a vállalkozókat, hogy válasszanak a személyegyesítő társasági formák vagy a nagyvállalati struktúra közül. Az előző jellegéből fakadóan alkalmatlan volt bizonyos gazdasági tevékenységek végzésére, az utóbbi a tőke nagysága és a bürokrácia miatt kizárta köreiből a kisvállalkozót.

A legtöbb német állam akkoriban csak lassan fogadta el az 1884. évi társasági törvény által biztosított társasági formákat, és sokan úgy gondolták, hogy a társasági formát csak olyan vállalkozások számára kellene elérhetővé tenni, amelyek rendkívül nagy tőkeigényűek és valamilyen közcélrt szolgálnak (nem mellékes az sem, hogy ugyanez a törvény jelentős bürokratikus terhet rótt a társaságokra, amelyet leginkább

13 Gesetz betreffend die Kommanditgesellschaften auf Aktien und die Aktiengesellschaften von 18 Juli 1884. (RGBl S. 123).

14 Albert EBERHARD, Friedrich SCHÄFFLE: *Zur Vergleichenden Morphologie der Unternehmungsformen aus Anlass des neuesten R.-G., Betreffend die Gesellschaften mit Beschränkter Haftung*, Zeitschrift für die Gesamte Staatswissenschaft, 1893/2, 324–348, 334.

15 Timothy W. GUINNANE: *Creating a New Legal Form: The GmbH*, Business History Review, 95/1, 3–32, 8.

16 *Uo.*, 9–11.

a kis vállalatok érezték meg).¹⁷ A közgondolkodás még mindig rosszállással állapította meg, hogy sok létező részvénytársaság lényegében családi vállalkozás volt, minimális számú befektetővel. Robert Esser, aki egy új vállalkozási forma híve volt, a részvénytársaságok alapítását olyan cégekre akarta korlátozni, amelyek elég nagyok ahhoz, hogy részvényeiket a részvénytőzsdéken jegyezzék. Otto Bähr, aki ellenezte a GmbH-t, úgy vélte, hogy az 1884-es társasági törvénynek ki kellett volna zárnia azokat a vállalkozásokat, amelyek nem kizárólag a nagytőkést szólítják meg.¹⁸

A német viták az 1870-es és 1880-as években a tagi felelősséget helyezték a gazdasági jog középpontjába. Ahogy Herman Veit Simon érvel: „[a] társaság és a közönséges társas vállalkozás közötti alapvető különbség a tulajdonosok felelősségi struktúrájában rejlik; a cég szervezete csak a felelősségi struktúra belsőleg szükséges következménye”.¹⁹ A személyegyesítő társaságokban ugyanis feltételezik a tulajdonos és az ügyvezető azonosságát, és korlátlan felelősséget írnak elő. Ezzel szemben a tőkés társaságok, mint például a részvénytársaság, nem kötődnek szorosan konkrét személyekhez. A részvényesek a társasági szerződés megváltoztatása nélkül változhatnak, a vezetők pedig alkalmazottak vagy megbízottak, akik a tagokhoz képest rugalmasan változhatnak.²⁰ Több érv szól amellet, hogy a szövetségi korlátozott felelősségi alakzat körüli vita „termékeit” érdemes lehet felhasználni egy új társasági forma megalkotásához is.²¹

Wilhelm Oechelhäuser úgy látta, hogy a probléma forrása nem más, mint a korlátlan felelősség a személyegyesítő társaságoknál.²² Két olyan helyzetet emel ki, amelyben a személyegyesítő társaságot a hatályos jog ellehetetlenítette. Egyrészt, hogy egy befektető aktív szerepet játszhatson egy személyegyesítő társaságban, ahhoz közkereseti társaságot kellett alapítania, és így korlátlan felelősséget kellett vállalnia. Ez a követelmény visszatartotta a vállalkozások alapítását olyan befektetők esetén, akik nem tudtak teljes munkaidőt szentelni az üzleti tevékenységnek. Másrészt az örökölhetőség problémája különösen megnehezítette a családi vállalkozások folytatását, ugyanis ha a vállalkozó meghalt, a vállalkozás is megszűnt.

A fentiekben felsorolt okok és sürgető tényezők hatására a német Birodalmi Igazságügyi Hivatal kidolgozta az új forma általános elveit, és a Bundesrat²³ jóváhagyta a tervezetet. A Reichstag 1892. február 19-én tartotta első olvasatát, a második

17 Henry De VRIES, Friedrich K. JUENGER: *Limited Liability Contract: The GmbH*, Columbia Law Review, 1964/5, 866–886, 869–871.

18 Robert ESSER: *Die Gesellschaft mit beschränkter Haftbarkeit: Eine gesetzgeberische Studie*, Springer, Berlin, 1886, 8; lásd még: Otto BÄHR: *Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, Lipsce, 1892, 3.

19 GUINNANE: *Creating a New Legal Form...*, i. m., 11.

20 Friedrich KLAUSING: *Die Neuordnung der Gesellschaft mit beschränkter Haftung: 2. Arbeitsbericht des „Ausschusses für Gesellschaften mit beschränkter Haftung“ der Akademie für Deutsches Recht*, Briedenstein, 1940, 22.

21 Timothy W. GUINNANE: *New Law for New Enterprises: Cooperative Law in Germany, 1867–1889*, Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte, 2020/2, 377–401, 398.

22 Wilhelm OECHELHÄUSER: *Die Nachtheile des Aktienwesens und die Reform der Aktiengesetzgebung*, Springer, Berlin, 1878.

23 Német Szövetségi Tanács. A Bundesrat a német törvényhozásnak az az intézménye, amely a 16 szövetségi állam képviselőit tartalmazta.

olvasatra március 19-én került sor, ezt követően a Reichstag²⁴ teljes egészében elfogadta az átdolgozott törvényjavaslatot. Miután megkapta a császár jóváhagyását, az új törvényt 1892. április 20-án hirdették ki.²⁵

A GmbH törvény hatálybalépését követő első néhány évben a korlátolt felelősségű társaságok alapítása meglehetősen hezitált, ami kezdetben az új törvény alkalmazásával összefüggő bizonytalanságokkal és tapasztalathiánnyal volt magyarázható. Az új alapítások számáról szóló korabeli statisztikák, valamint az egyes társaságok adatai szerint 1892-ben 63 társaságot alapítottak, 1897-ben már 640-et, 1902-ben pedig már 4745-öt jegyeztek be. Az addigra alapított 6200 vállalat közel negyedét csőd, felszámolás vagy társasági forma megváltoztatása miatt törölték. 1914 végén 27 000 korlátolt felelősségű társaság létezett, szemben az 5500 részvénytársasággal.²⁶ A világháború kitörése utáni első években csökkent a bejegyzett kft.-k száma Németországban, ennek viszont – Huppert Leó szerint²⁷ – nem jogi vagy gazdasági, hanem a kettős adóztatás miatt adójogi okai voltak, amelyet hamar felismerve és a német jogalkotó által kiküszöbölve új lendületet kapott a GmbH. Az ezt követő időszakban a számok fejezik ki leginkább a kft. rendkívüli népszerűségét: 1926-ra már 57 338 GmbH létezett Németországban, ez évben pedig 6097 GmbH-t jegyeztek be.²⁸

2.4. A francia modell: GmbH vs. SARL

Franciaország csak 1925-ben vezette be a GmbH-szerű társasági formát, a *Société à responsabilité limitée* (SARL) elnevezés alatt. A korlátolt felelősségű társaság gall mintájú bevezetésére el nem hanyagolható hatást gyakorolt Elzász és Lotaringia jogi és politikai helyzete. Franciaország 1871-ben a francia–porosz háború következtében a régió nagy részét átengedte Németországnak. Németország 1919-ben, a versailles-i szerződés értelmében visszaadta a területet. A német Elzász-Lotaringiában működő cégeket érintő jogi szabályok sajátos módon alakultak ki, Németország ugyanis tiszteletben tartotta a korábbi francia magánjogi szabályokat, beleértve az 1871 előtti kereskedelmi jogi szabályokat is. 1871 után Elzász-Lotaringiában a vállalkozásoknak a német jog szerint kellett szerveződniük, így a GmbH 1892-től a német Elzász-Lotaringiában ugyanúgy működött, mint Németország más részein.²⁹ Egy 1919-ben előterjesztett törvényjavaslattal – amely lényegében a GmbH-törvény fordítása volt – azonban a francia Képviselőház elutasította a német mintájú szabályozás franciaországi adaptációját, mégpedig abból a megfontolásból, hogy a vesztes államoktól nem vesznek át jogszabálmintákat. 1919 után a francia hatóságok már nem engedélyezték a német

24 Német Szövetségi Parlament.

25 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung von 20. April 1892 (RGBl. S. 477) (a továbbiakban: *GmbH-törvény*).

26 Kerstin PEGLOW: *Entstehung und Geschichte der Gesellschaft mit beschränkter Haftung im deutschen Recht*, *Miscellanea Historico-Iuridica*, 2012/1, 205–223, 213.

27 HUPPERT Leó: *Korlátolt felelősségű társaság alapítása, munka és tőke egyesítése*, *Kereskedelmi Jog*, 1929/8–9, 201–204, 201.

28 *Uo.*, 202.

29 Timothy W. GUINNANE, Ron HARRIS, Naomi R. LAMOREAUX, Jean-Laurent ROSENTHAL: *Putting the Corporation in Its Place*, *Enterprise & Society*, 2007/3, 687–729, 711.

jog szerinti új cégbejegyzéseket, így csak a francia társasági jogi szabályok voltak hatályban.³⁰ Volt tehát hat év, amíg a korlátolt felelősségű társaság nem működhetett azon a területen. A helyi kereskedelmi kamarák egész Franciaországban szorgalmazták a korlátolt felelősségű társaságról szóló jogszabály elfogadását, és 1921-ben új törvényjavaslatot nyújtottak be a SARL létrehozására.³¹ A törvényjavaslat tisztázatlan okokból 1925-ig nem került napirendre, de végül a Képviselőház egyhangú szavazással, majd a Szenátus gyorsított eljárással elfogadta.³²

Látványos különbség a francia SARL és a német GmbH között, hogy a francia jogalkotó az üzletrészt nem bontotta le törzsbetétekre. A törzstőke egyenlő társasági részekből áll (*parts socialé*), melyekből a tagok többet is birtokolhattak. A német mintához hasonlóan a hangsúlyt a nyilvántartási és az egyéb bejegyzési vagy módosítási illetéki költségek csökkentésére helyezték. Ezért – bár a társaságok nyilvántartásba vétele (bejegyzése) kötelező volt – a tagok az alapszabályt magánokirat formájában is elkészíthették, amivel így mentesülhettek a közjegyzői díjak terhei alól. Németországhoz hasonlóan a francia szabályozás is tartalmazott kötelező tőkeminimumra vonatkozó előírást. A tőke minimális értéke 25 000 frank volt, amelyet 100 frankos vagy annál nagyobb összegű társasági részekre kellett felosztani. A társaságirész-átruházás törvényi korlátozás alá esett. Harmadik személy részére történő átruházás esetén a társasági tőkét képviselő tagok egynegyedének a jóváhagyására volt szükség, azonban az átruházás – a GmbH-val ellentétben – magánokirati formában is érvényes volt. A SARL kisebbségi tulajdonosai általában jobban ki voltak téve a többségi tulajdonosok monopolhelyzetbe kerülésével kapcsolatos kockázatoknak és veszélyének, mint a németországi GmbH-k tagjai. A SARL tagjainak szigorúbb, egy társasági rész – egy szavazat szabályt kellett követniük. A szabályozás egészen 1966-ig csak két kivételt tartalmazott az egy társasági rész – egy szavazat elve alól: a tíz társasági résznél kevesebbet birtokló tagokat ki lehetett zárni a taggyűlésből, illetve azok a tagok, akik legalább két éve birtokolták a társasági részeket, kettős szavazati jogot kaphattak.³³

A Franciaországban bejegyzett új vállalkozások túlnyomó többségét nagyon gyorsan a SARL-ek tették ki, amiből az a következtetés tűnik levonhatónak, hogy e társasági forma a kisszámú befektetővel rendelkező vállalkozások körében nem sokkal az új jogszabály hatálybalépését követően vonzóvá vált. 1927-ben például a SARL-ként szerveződő cégek 57%-ának csak két tagja volt, de az új SARL-ek átlagos tőkéje több mint kétszerese volt az új személyegyesítő társaságokénak. Az új SARL-ok átlagos törzstőkéje 10 000 frank volt, ami négyszerese a törvény által előírt minimumnak. A betéti társaságok sokkal drámaibb összeomláson mentek keresztül Franciaországban, mint Németországban: az 1930-as évek közepére az új bejegyzések száma Franciaországban

30 Glenn H. PATRICK: *The Local Law of Alsace-Lorraine: A Half Century of Survival*, The International and Comparative Law Quarterly, 1974/4, 769–790, 786.

31 Timothy GUINNANE, Ron HARRIS, Naomi R. LAMOREAUX, Jean-Laurent ROSENTHAL: *Pouvoir et Propriété Dans l'entreprise: Pour Une Histoire Internationale Des Sociétés à Responsabilité Limitée Annales*, Histoire, Sciences Sociales, 2008/1, 73–110, 93–96.

32 Journal officiel de la République française. Lois et décrets n° 0057 du 08/03/1925; elérhető: [https://www.legifrance.gouv.fr/download/securePrint?token=wKTAJ\\$!VUf5extvAVWzC](https://www.legifrance.gouv.fr/download/securePrint?token=wKTAJ$!VUf5extvAVWzC) (letöltés ideje: 2024. 02. 03.).

33 Georges RIPERT: *Traité élémentaire de droit commercial* (ed. 6), LGDJ, Párizs, 1964, 476–478.

közel 90%-kal esett vissza. Ennek részben a GmbH-ra vonatkozó szigorúbb minimális tőkekövetelmény lehet a magyarázata.³⁴

3. Az eredeti német kft.-modell jellemzői

A kft. jogalkotási szempontjából fontos és lényegi kérdés volt akkoriban, hogy a szabályozás iránya merre induljon el: a személyegyesítő társaságok vagy a tőkeegyesítő társaságok irányába kell közelíteni?³⁵ Az előbbieket ismérve, hogy törvény által meghatározott minimális törzstőke nélkül lehet alapítani, általában a kisvállalkozók körében kedvelt társasági formák, kis létszámú tagból állnak, és a társult tagok a társaság tartozásaiért saját vagyonukkal is felelnek. A gazdasági társulás a tagok kölcsönös bizalmán alapul, ezt jól mutatja az is, hogy a társaság ügyvezetését tag láthatja el, jellemző a tagok személyes közreműködése a társaságban, erős az *intuitu personae* jelleg. A tőkeegyesítő társaságok ellenben nagyobb vagyonnal és több taggal rendelkeznek, jóval szigorúbb törvényi szabályozás alá esnek, a társaság szervezete is bonyolultabb, valamint törvény által előírt kötelező minimális törzstőkével kell rendelkezzenek. A tagok személye kevésbé fontos, sokkal erősebb az *intuitu pecunae* jelleg.

A kérdést már a GmbH-t megelőző vitákban is felvetették, és arra a következtetésre jutottak, hogy mindkét oldalról kell kölcsönözni elemeket, azonban nem lehet túlmenni azon a határon, ami a kft. újdonságát és létrejöttének szükségességét hiábavalóvá tenné.³⁶

De valamire mégis el kell indulnia a szabályozásnak, és hogy merre, azt az adott országok gazdasági szükségletei határozták meg. A kft.-t azon országokban tekintették a személyegyesítő társaságok egy új formájának, ahol kisebb súllyal bírt a részvénytársaság. Ezek jellemzően a francia mintát követő államok és Svájc. A dominánsan tőkeegyesítő vonásokkal felvértezett kft. pedig ott jellemző, ahol a részvényjog intenzitása nagyobb volt.³⁷ A fentiekben bemutatott jogfejlődés alapján ezek a német, az arra támaszkodó osztrák és az angol megoldások. Itt jellemzően a részvénytársaság mintáját követte a kft.-szabályozás, vagyis olyan elemeket vett át a szabályozás, mint a kötelező törzstőkeminimum, az ellenőrzés szigora vagy az üzletész átruházhatóságának enyhébb korlátjai. Ezzel némileg ellentmondásos és a kft. individualista jellegét igazolja az a statisztika, amely szerint az 1920-ban vizsgált 900 kölni kft.-ből 553-ban voltak rokoni viszonyban a tagok, és 731-ben volt valamilyen korlátozás alá vetve az üzletész-átruházás.³⁸

34 GUINNANE, HARRIS, LAMOREAUX, ROSENTHAL: *i. m.*, 713.

35 PATAKFALVY GROÁK László: *A korlátolt felelősségű társaság jogi természete*, Magyar Jogászegyleti értekezések és egyéb tanulmányok, 1936/13–14, 363–379.

36 ERICH BRODMANN: *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, de Gruyter, Berlin, 1924, 3.

37 NOCHTA Tibor: *Társasági jog*, Dialóg Campus kiadó, Budapest–Pécs, 2011, 266.

38 HUPPERT: *Korlátolt felelősségű... i. m.*, 202.

A GmbH-törvény indokolása kifejezetten az új társasági forma természetével foglalkozott, és implicit módon magyarázza a korábbi javaslatoktól eltérő szerkesztési döntéseket. Érdekessége az 1892-es GmbH-törvénynek, hogy nem határozza meg, hogy mi is pontosan a korlátolt felelősségű társaság. A társaság jellegadó ismérveit a normaszövegből kell levezetni. Eszerint:

- korlátolt felelősségű társaság egy vagy több személy által, bármilyen törvényben nem tiltott célra alapítható;
- a korlátolt felelősségű társaság bejegyzésköteles társaság, a székhelye szerinti közigazgatási bíróság jegyzi be, határozott és határozatlan időre egyaránt létrejöhethet;
- a társasági szerződést közjegyzői közokiratba kell foglalni, a társasági szerződésnek tartalmaznia kell a társaság törzstőkéjét és a tagok törzsbetétjeinek mértékét, a törzsbetét-szolgáltatás lehet apport is;
- a cégnévben a korlátolt felelősségre kifejezetten utalni kell;
- a társaságnak egy vagy több ügyvezetője kell hogy legyen, tag és nem tag is lehet ügyvezető;
- minden tag rendelkezik üzletrésszel, ami nem lehet értékpapír, de örökölhető és átruházható;
- a tagok a szerződés alapján a törzsbetét összegén túl pótbefizetésről is határozhatnak, a pótbefizetés főszabályként a törzsbetétek arányában történik;
- a társaság határozatait általában egyszerű többséggel a taggyűlésen hozza;
- kisebbségvédelmi: a törzstőke egytizedét képviselő tagok rendkívüli közgyűlés tartását igényelhetik.³⁹

Márkus Dezső szerint a német GmbH célja az volt, hogy olyan társasági alakzatot teremtsen, amely mentes a részvénytársaság szigorától és nyilvános jellegétől, és amely közelebb hozza egymáshoz a tagokat anélkül, hogy a korlátlan és egyetemleges felelősség súlyát kellene érezniük.⁴⁰ A részvénytársaságot Márkus szerint úgy fejleszti tovább a korlátolt felelősségű társasági forma, hogy annak előnyeit azokra a vállalkozókra is kiterjeszti, akik üzlettársaikkal szorosabban együttműködnének, vagy szabadabb egyéni tevékenység által valósítanák meg üzleti céljaikat.⁴¹ Legfőbb különbség a részvénytársasághoz képest, hogy nélkülözi a szervezetére vonatkozó formális jogszabályokat, így nagyobb mozgásteret biztosít a tagjainak. Emellett az előre meghatározott, fix és jelentős összegű törzstőke a pótbefizetésekkel is növelhető törzstőkével van helyettesítve. Az üzletrész-átruházási szabályok viszont szigorúbbak, mint a részvénytársaság részvényátruházási szabályai: a társaság általi jóváhagyás például egy olyan korlát, amely kizárja az üzletrész részvényhez hasonlítható forgalmát.

Az eredeti GmbH-törvény a tagok törzstőke-befizetési kötelezettségére egyetemleges felelősséget írt elő, ami erős személyegyesítő vonásnak tekinthető. Különösen

39 HUPPERT Leó: *Kisebbségi védelem és korlátolt felelősségű társaság*, Polgári Jog: a hazai és külföldi magánjog és hiteljog szemléje, 1929/5, 15–24.

40 MÁRTONFFY Marczel: *A korlátolt felelősséggel alkotott társaság = Magyar Jogi Lexikon hat kötetben. V. kötet. Kiutalványozás-Perfűgősség*, szerk. MÁRKUS Dezső, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1904, 33.

41 *Uo.*, 34.

érdekes az apport helyzete, amelynek kapcsán Neumann Ármin megjegyzi, hogy agályosnak tekinthető a tagok egyetemleges felelősségét előíró szabály, főként egy olyan vagyontárgy bevitelénél, amelynek értéke egyrészt nehezen meghatározható, de még agályosabb, hogy az érte egyetemlegesen felelős tagok számára előre nem is látható.⁴²

Az alaptőke vagy törzstőke kérdésében az alapkoncepció az előre meghatározott minimáltőke volt: a német GmbH 20 000 márkában állapította meg a törzstőke-minimumot, amely egységes törzsbetétekre oszlott, ezek egyéni értékének is volt törvényes minimuma: 500 márka.⁴³

A társaság képviselőjét egy vagy több ügyvezető látta el, akiknek a hatásköre hasonló a részvénytársasági igazgatóéhoz. Az ügyvezetőnek nem feltétlenül kellett a társaság tagjának lennie, hatásköre azonban nem volt korlátozható, s eltérő rendelkezés hiányában több ügyvezető esetén ezek együttesen gyakorolták a hatáskörüket. Versenytilalmi szabályozás alá ugyanakkor nem estek. Az alapszabály tartalmazhatott olyan rendelkezést, hogy az ügyvezetést a társaság bármely tagja elláthatja, azonban ez a rendelkezés csak az alapító tagokra volt hatással.⁴⁴ Ellentétben a részvénytársasággal, a korlátolt felelősségű társaság az anyatörvényben még nem volt köteles felügyelőbizottságot létrehozni, ha ugyan mégis alakított a társaság felügyelőbizottságot, az a részvénytársasággal azonos szabályozás alá esett.⁴⁵

A társaság legfelsőbb döntéshozó szerve a taggyűlés, melynek minden tag része. Határozataikat nem szükséges közokirati formában hitelesíteni. A határozathozatalhoz rendszerint egyszerű többség szükséges, két esetben volt szükség az egyöntetű szavazatra az alapszabályzat módosításához vagy a pótbefizetés elrendeléséhez. Eredetileg minden 100 márka értékű üzletrész képviselt egy szavazatot, de az üzletrész értéke nem lehetett 500 márkánál kevesebb, ahogyan a törzsbetéte sem. A társaság alapításakor minden tag csak egy üzletrésszel rendelkezhetett, törzsbetétei számától függetlenül.⁴⁶ Később öröklés vagy vétel útján egy tag több üzletrésszel is rendelkezhetett. A GmbH-törvény 5. cikke alapján az üzletrész képezhette közös tulajdon tárgyát is. Az üzletrész-elidegenítés azonban különös alakszerűségekhez van kötve, így csak közokirati formában volt érvényes az átruházási szerződés. Az átruházás a társasággal szemben csak az okirat bemutatása mellett történő bejelentés esetén volt hatályos.⁴⁷ Mind öröklés, mind élők közötti elidegenítés esetén az üzletrész a társaság írásbeli beleegyezésének feltétele mellett felosztható, de az egyes részek a felosztás után sem lehetnek 500 márkánál kevesebb értékűek, és azoknak 100-zal mindenkor oszthatónak kellett lenniük.⁴⁸ A saját üzletrész megszerzése szintén lehetséges volt, azonban csak az, amelynek a törzsbetéte be lett fizetve (az ilyen ügylet egyébként csak a törzstőkét meghaladó vagyonból lehetséges). Ami a pótbefizetést illeti, az alapszabályzat azokról ugyan rendelkezhet, de az ilyen szabályoknak nem volt kötőereje a társaság hitelezőire nézve, tehát

42 NEUMANN Ármin: *A korlátolt felelősségű kereskedelmi társaságokról szóló német törvény*, A kereskedelmi jog és ismeretek tára, 1892/2, 16–22.

43 GmbH-törvény 5. és 14. cikk.

44 GmbH-törvény 6., 55–56. cikk.

45 GmbH-törvény 57. cikk.

46 MÁRTONFFY: *i. m.*, 36.

47 GmbH-törvény 15. és 16. cikk.

48 GmbH-törvény 17. cikk.

a pótbefizetéseket még abban az esetben sem követelhatték be, ha a társaság fizetésképtelen lett, s a pótbefizetések összege a hitelezők kielégítésére elegendőnek bizonyult volna.⁴⁹ A pótbefizetési kötelezettség tehát nem a hitelezők, hanem a társaság érdekében állt, ezért a pótbefizetéseket legtöbbször nem is hozták nyilvánosságra. A pótbefizetés kötelezettségétől a tag akkor mentesülhetett, ha a taggyűlési határozattól számított egy hónapon belül az üzletrészét a társaság rendelkezésére bocsátotta, azt a társaság eladhatta, s a befolyt összegben felüli részt a tag visszakapta – ez egyfajta kilépési lehetőség is volt a tag számára. A pótbefizetések után keletkezett tőkét – ha nem emelték vele a törzstőkét – a hitelezők biztosítékaul fenn kellett tartani, ha azok kérték.⁵⁰

Hitelezővédelmi kérdésekben az eredeti törvény nem volt teljesen feddhetetlen. A korabeli adatok alapján a kft. volt a német társaságok csődstatistikája élén: 1908-ban a részvénytársaságok 0,06%-a, a szövetkezetek 0,24%-a, a korlátolt felelősségű társaságok 2,08%-a vált fizetésképtelenné, emellett a csődeljárási kérelmek átlaga is a kft. rovására történt (29,1% volt az éves átlag 1904 és 1908 között).⁵¹

Fontos különbség a részvénytársasághoz képest, hogy nem kellett külön tartalékalapot fenntartani, és az éves mérleget sem kellett nyilvánosságra hoznia. Kivételt képeztek a banki ügyletekkel foglalkozó társaságok. A tagkizárás a részvénytársasághoz hasonló okokból történhetett, éppúgy, mint a társaság felosztása.⁵² A személyegyesítő társaságokkal ellentétben a tag halála csak akkor vonta maga után a felosztást, ha ez az alapszabályzatban rögzítve volt.⁵³ A törzstőke egytizedét képviselő tagok a társaság felosztatását csak nyomós okokból kérhették, ez esetben a felosztatás bírói határozattal történt.⁵⁴ Ha a közgyűlés a közjóba ütköző törvényellenes határozatot hozott, vagy az ügyvezető ilyen cselekedetet követett el, a felosztatás közigazgatási úton is történhetett.⁵⁵ A társaság felszámolására és csődjére nézve a részvénytársaságokra vonatkozó megfelelő szabályok alkalmazandók.

4. A német kft.-modell XX. századi továbbélése

A német GmbH-törvényt elsőként Dánia vette át 1889-ben. Dániában a kft. nem tett szert különösebb népszerűsége, ebben viszont a versailles-i béke hozott némi változást, amikor a porosz–dán háborút követően Észak-Schleswigt Dániához csatolták.⁵⁶

49 GmbH-törvény 28. cikk.

50 MÁRTONFFY: *i. m.*, 35.

51 Rudolf DALBERG: *Kreditsicherung bei der Gesellschaft mit beschränkter Haftung*, Universität Heidelberg, Heildelberg, 1910, 15. Lásd: MESZLÉNY Artur: *Törvénytervezet a korlátolt felelősségű társaságról*, Polgári jog: a hazai és külföldi magánjog és hiteljog szemléje, 1926/1, 210–213.

52 Dr. Huppert Leó előadása a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság viszonyáról, Polgári Jog: a hazai és külföldi magánjog és hiteljog szemléje, 1930/6, 165.

53 MÁRTONFFY: *i. m.*, 35.

54 GmbH-törvény 28. cikk.

55 GmbH-törvény 62. cikk.

56 SZENDE Péter Pál: *A korlátolt felelősségű társaság*, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1927, 38–41.

Ausztria 1906-ban fogadta el a GmbH átültetéséről szóló törvényt. Az osztrák törvény a német mintatörvénnyel szemben határozottan haladást mutat. A szakirodalom álláspontja szerint az osztrák jognak sikerült a német törvény egyes hiányosságait pótolnia, a hibás elemeket kiküszöbölnie. Ezután hosszabb szünet következett, az I. világháború kezdete egy időre korlátozta a kft. további ténfoglalását. A háború után újra beindult a törvényalkotás, főként azért, mert a győztes államok, pl. Olaszország, Franciaország, Lengyelország vagy Csehország olyan területeket szerzett meg, amelyekben már működött a kft.

Csehország az osztrák GmbH-törvényt vette át 1920-ban, és annak terjesztette ki a hatályát a megszállt magyar területre is. A cseh törvény megegyezett az osztrák törvény szövegével, csak az adóügyi rendelkezéseket hagyták el.⁵⁷

Lengyelországban eleinte háromféle korlátolt felelősségű társasági törvény is létezett: a Németországtól elvett területeken a német, az Ausztriától elvett területen az osztrák törvény maradt hatályban, míg a régi Lengyelországban 1919-ben külön szabályozták a kft.-t.⁵⁸

1925-ben fogadták el a kft.-törvényt Franciaországban, amely Neumann Ármin szerint „*megtöltötte a korlátolt felelősségű társaság germánjogi intézményét gallus szellemmel*”.⁵⁹ Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy liberálisabbak voltak a szabályok, pl. az üzletész-átruházás szabadabb volt.

Magyarországon három tervezet készült. Az elsőt Papp Dávid dolgozta ki 1905-ben a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének megbízásából. A második Thirring Lajos, a harmadik pedig Kuncz Ödön alkotása, akit a feladattal a Pesthy Pál igazságügyi miniszter bízott meg. Végül ez utóbbit fogadta el a magyar országgyűlés 1930-ban.⁶⁰ A magyar kft.-törvényt megelőző viták is hasonló szempontok körül forogtak. A főbb kérdések a következők voltak: kell-e a magyar vállalkozóknak kft.? Melyik ország modelljét vegyék alapul? Mi legyen a szabályozás iránya?⁶¹ A problémával foglalkozó jogtudósok – a teljesség igénye nélkül –, akik egyben a korabeli szakirodalom neves képviselői is voltak, a következők: Neumann Ármin, Lőw Tibor, Bozóky Géza, Szende Péter Pál, Meszlény Artur, Halom István, Schulz Ferenc, Huppert Leó, Gluckstahl Andor, Kuncz Ödön és Nagy Ferenc.

Összességében megállapítható, hogy bár a német mintatörvény továbbfejlesztésére szinte minden új modell esetében kísérletet tesznek, e tekintetben a GmbH elterjedésének története egyúttal reformtörténet is, hiszen modelljének a német jogalkotó által kialakított lényegi vonásai mindenütt egységesen megmutatkoznak.

57 *Uo.*, 37.

58 *Uo.*, 38.

59 NEUMANN: *i. m.*, 16–22.

60 1930. évi V. törvénycikk a korlátolt felelősségű társaságról és a csendes társaságról.

61 1930. évi V. törvénycikk indokolása a korlátolt felelősségű társaságról és a csendes társaságról, elérhető: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93000005.TVI&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D49> (letöltés ideje: 2024. 01. 14.).

5. Zárógondolatok

A kodifikációs folyamatok a XIX. században új utat nyitottak a társasági jognak, a kft. megalkotásával pedig gazdasági fellendülést eredményezett. A mai ismereteink a kft.-ről szinte teljesen megegyeznek az ősenek tekintett GmbH-szabályok alapgondolataival, ami azt jelzi, hogy eredményes és időtálló munkát végeztek a korabeli jogalkotók: létrehoztak egy társasági formát, amely képes a tőkét vonzani, a munkát pedig termelésre serkenteni.⁶²

Összességében a német kft. általános jellemzését talán úgy lehetne bemutatni, mint amely a tőke- és a személyegyesülés között ingázó társasági jognak megállót biztosít, s amely 130 éves történelme során új korszakot nyitott a gazdasági szereplők, s ennél fogva a gazdaság számára is.

A klasszikus kft. konstrukciója tartósan bizonyult, az akkor megálmodott célokat minden kétséget kizáróan elérte. Szavatosságát – véleményem szerint – leghűebben az igazolja, hogy sikerült megtalálni azt az egyensúlyt, ami a részvénytársaság és a közkereseti társaság ötvözetéből létrejött társasági formát egyenesen tartja, mert e két társasági típusnak a legjobb jellemzőivel ruházták fel. Ahogyan a dolgozatban bemutatam, a kft. tulajdonképpen a XIX. századi társasági jog problémáira adott reakció volt, de ha visszatekintünk a bevezetőben idézett mondatra Glükstahl Andortól, akkor észre kell vennünk, hogy a kft. létrehozása óta az emberöltő bőven eltelt, így a társasági jogban időszerűvé válhatott a változás, a reform. A jelenkor kihívásai pedig elő is idézik a változást, elégséges, ha a román társasági törvény 2020-as módosításait vesszük szemügyre.⁶³ Egyrészt, tagi oldalról felmerül a dereguláció igénye, vagyis a vállalkozók életének kevésbé „fejfájóssá” tétele érdekében debürokratizálni, egyszerűsíteni szükséges. Ezáltal azonban a dilemma új megvilágításba kerül: a szabályozás túlzott leegyszerűsítése hitelezővédelmi kérdéseket is érint, a deregularizációval felerősödik a hitelezőmegkárosítási, visszaélési veszély, a csődveszély, tehát a hitelezői biztonságot végső soron növelni szükséges. A kft.-re vonatkozó szabályok különböző módosításai hol az egyik, hol a másik szempontnak adnak elsőbbséget.⁶⁴ Következésképpen, napjaink társasági joga kifejezetten igényli a kft.-t érintő szabályok újragondolását.

Amint arra a dolgozatban is említést tettem, a kft. létrejött, ha teljesen lineárisnak nem is mondható, mindenképpen szükségszerű és hasznos volt. Az a tény ugyanis,

62 GLÜCKSTHAL: *i. m.*, 262.

63 A témáról bővebben lásd: FÜZI Norbert: *Társasági részek átruházása a korlátolt felelősségű társaságban, különös tekintettel a román társasági törvény legújabb módosítására*, Erdélyi Jogélet, 2022/1, 34–42; FEGYVERESI Zsolt: *Van-e a kft. társasági tőkéjének törvény szabta minimális mértéke a román társasági jog rendelkezései szerint?*, Erdélyi Jogélet, 2022/2, 87–95; VERESS Emőd: *Observații critice privind Legea nr. 223/2020: societatea cu răspundere limitată ca subiect de experimentare legislativă*, Dreptul, 2021/5, 85–113; VERESS Emőd: *Limited Liability Companies in Romania: De Lege Lata Clarifications and De Lege Ferenda Proposals in Regard to the Forced Execution of 'Social Parts' for the Personal Debts of an Associate*, Central European Journal of Comparative Law, 2020/1, 195–207.

64 SÁRKÓZY Szabolcs: *Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák nemzetközi versenyében*, Nemzeti Közszolgálati kiadó, Budapest, 2013, 49.

hogy ma minden olyan országban, amely bevezette a kft.-t, ez a társasági forma messze a legnépszerűbb, csak igazolása a kft. XXI. századi versenyképességének.

Irodalomjegyzék

1. Erich BRODMANN: *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, de Gruyter, Berlin, 1924.
2. Rudolf DALBERG: *Kreditsicherung bei der Gesellschaft mit beschränkter Haftung*, Universität Heidelberg, Heidelberg, 1910.
3. Albert EBERHARD, Friedrich SCHÄFFLE: *Zur Vergleichenden Morphologie der Unternehmungsformen aus Anlass des neuesten R.-G., betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, Zeitschrift für die Gesamte, 1893/2, 324–348.
4. Robert ESSER: *Die Gesellschaft mit beschränkter Haftbarkeit: Eine gesetzgeberische Studie*, Springer, Berlin, 1886.
5. FEGYVERESI Zsolt: *Van-e a kft. társasági tőkéjének törvény szabta minimális mértéke a román társasági jog rendelkezései szerint?*, Erdélyi Jogélet, 2022/2, 87–95.
6. FÜZI Norbert: *Társasági részek átruházása a korlátolt felelősségű társaságban, különös tekintettel a román társasági törvény legújabb módosítására*, Erdélyi Jogélet, 2022/1, 34–42.
7. GLÜCKSTHAL Andor: *A korlátolt felelősségű társaság vezérgondolata*, Polgári Jog: a hazai és külföldi magánjog és hiteljog szemléje, 1929/5, 257–266.
8. Walter HALLSTEIN: *Die Gesellschaft Mit Beschränkter Haftung in den Auslandsrechten, verglichen mit dem deutschen Recht*, Zeitschrift für Ausländisches und Internationales Privatrecht, 1938/3–4, 341–451.
9. Timothy W. GUINNANE, Ron HARRIS, Naomi R. LAMOREAUX, Jean-Laurent ROSENTHAL: *Putting the Corporation in Its Place*, Enterprise & Society, 2007/3, 687–729.
10. Timothy W. GUINNANE, Ron HARRIS, Naomi R. LAMOREAUX, Jean-Laurent ROSENTHAL: *Pouvoir et Propriété Dans l'entreprise: Pour Une Histoire Internationale Des Sociétés à Responsabilité Limitée Annales*, Histoire, Sciences Sociales, 2008/1, 73–110.
11. Timothy W. GUINNANE: *Creating a New Legal Form: The GmbH*, Business History Review, 95/1, 3–32.
12. Timothy W. GUINNANE: *New Law for New Enterprises: Cooperative Law in Germany, 1867–1889*, Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte, 2020/2, 377–401.
13. Friedrich KLAUSING: *Die Neuordnung der Gesellschaft mit beschränkter Haftung: 2. Arbeitsbericht des „Ausschusses für Gesellschaften mit beschränkter Haftung“ der Akademie für Deutsches Recht*, Briedenstein, 1940.
14. Glenn H. PATRICK: *The Local Law of Alsace-Lorraine: A Half Century of Survival*, The International and Comparative Law Quarterly, 1974/4, 769–790.
15. Kerstin PEGLOW: *Entstehung und Geschichte der Gesellschaft mit beschränkter Haftung im deutschen Recht*, Miscellanea Historico-Iuridica, 2012/1, 205–223.
16. MÁRTONFFY Marczel: *A korlátolt felelősséggel alkotott társaság = Magyar Jogi Lexikon hat kötetben. V. kötet. Kiutalványozás-Perfűggőség*, szerk. MÁRKUS Dezső, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1904.
17. MESZLÉNY Artur: *Törvénytervezet a korlátolt felelősségű társaságról*, Polgári Jog : a hazai és külföldi magánjog és hiteljog szemléje, 1926/1, 210–213.

18. NÁSZ Csaba Béla: *Drept societar-curs universitar*, Universul Juridic, București, 2019.
19. NEUMANN Ármin: *A korlátolt felelősségű kereskedelmi társaságokról szóló német törvény*, A kereskedelmi jog és ismeretek tára, 1892/2, 16–22.
20. NOCHTA Tibor: *Társasági jog*, Dialóg Campus kiadó, Budapest–Pécs, 2011.
21. Wilhelm OECHELHÄUSER: *Die Nachtheile des Aktienwesens und die Reform der Aktiengesetzgebung*, Springer, Berlin, 1878.
22. Ludolf PARISIUS: *Die Genossenschaftsgesetze im Deutschen Reiche*, De Gruyter, Berlin, 2015 (keletkezés éve: 1876).
23. PATAKALVY GROÁK László: *A korlátolt felelősségű társaság jogi természete*, Magyar Jogászegyleti értekezések és egyéb tanulmányok, 1936/13–14, 363–379.
24. Georges RIPERT: *Traité élémentaire de droit commercial (ed. 6)*, Párizs, LGDJ, 1964.
25. SÁNDOR István: *A társasági jog története Nyugat-Európában*, KJK- KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2005.
26. SÁRKÖZY Szabolcs: *Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák nemzetközi versenyében*, Nemzeti Közzolgálati kiadó, Budapest, 2013.
27. SÁRKÖZY Tamás: *A magyar társasági jog Európában*, HVG-ORAC kiadó, Budapest, 2001.
28. SZENDE Péter Pál: *A korlátolt felelősségű társaság*, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1927, 38–41.
29. VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris, Kolozsvár, 2019.
30. VERESS Emőd: *Limited Liability Companies in Romania: De Lege Lata Clarifications and De Lege Ferenda Proposals in Regard to the Forced Execution of ‘Social Parts’ for the Personal Debts of an Associate*, Central European Journal of Comparative Law, 2020/1, 195–207.
31. VERESS Emőd: *Observații critice privind Legea nr. 223/2020: societatea cu răspundere limitată ca subiect de experimentare legislativă*, Dreptul, 2021/5, 85–113.
32. Henry DE VRIES, Friedrich K. JUENGER: *Limited Liability Contract: The GmbH*, Columbia Law Review, 1964/5, 866–886.
33. Karl A. WIELAND: *Handelsrecht: Die Kapitalgesellschaften (ed. 2)*, Duncker & Humblot, München–Lipcse, 1931.